

Übtüjekler: Durmuş bir pamuk bulut bolsa, wakalar onuň übtüjekleri

Category: Hekaýalar, Kitapcy

написано kitapcy | 23 января, 2025

Übtüjekler: Durmuş bir pamuk bulut bolsa, wakalar onuň übtüjekleri ÜBTÜJEKLER / DURMUŞ BIR PAMYK BULUT BOLSA, WAKALAR ONUŇ ÜBTÜJEKLERİ

■ SENE-MENE

Dawanyň başy gaty gazaply başlady. Aýalynyň:

– Yenede ütögimiziň simi ýandy. Sen bolsa haçan görseň telewiziriň öňünde eplenip ýatyrsyň – diýen sözi, adamsynyň bagryndan ok bolup geçdi. Onuň:

– Nämäňe hüňürdeýäňow?! – diýen gaharly sözünüň soňy göz açyp-ýumasy salymyň içinde kyýamatmagşara ýazdy.

– Mundan gün bolmaz – diýip, hüňürdän adamsynyň öýde durmaga takaty galman, ol çykyp gitmek üçin gapa ýoneldi. Geýim asyğdan gysga, galyň paltosyny alanam şoldy welin, aýaly ýanyna golaýladyda telpeginı uzatdy:

– Telpegiňi bir geý! Daşary sowuk. Mydam «Kelläm!» diýip ýörsüň. Üşärsiň!

Paltosyny geýmän sähel salymlyk säginen adamsy, daşaryk gitmegi goýbolsun etdimi nämemi, elindäkini yzyna asdyda, ýüzünü çytyp aşhana ýoneldi. Gidip barşy nada burnuna salyp hüňürdedi:

– Atagzym bilen otwertka (towlanyaç) nirdekä?!

■ SOWGAT

– Maňa baýramçylyga näme sowgat berjegä?! – diýip, aýaly dälizde ýeke özleridiklerinden hemde çagalalarynyň görmeýänliginden peýdalanyl, işden gelen ärine näzirgedi.

– Kepgir bilen saç! Näme, aýal üçin şondan peýdaly, şondan

amatly sowgat barmy?! Eýýäm, hanha, alybam goýdum! – diýip, äri, hilebir iş edýän ýaly, daşky galyň eşiklerini çykaryp durşuna, keýpihon lokguldady.

Aýalynyň ýüzi bozýaz boldy.

– Onda, senem naharyň şol getiren sowgatlyk sajyňda bişirinde, şol sowgatlyk kepgiriň bilen guýunda iýiber. Haýp, saňa sarp edip geçirerenje gül ömrüm...

Aýaly şeýle diýdide, tasanjyrap içki otaga girip gitdi.

«Göläniň oýnam bolsa, itiň çyny bol dyow, biýä, Alla janlarym!» diýip, içinden pikir öwren äri, ýeňsesini gaşadyda, sähel ýerde tutasın öýkekine bilen näme etjegini bilmän sermisal halda duruberdi.

Onýançada içki otagdan şakyrdadyp gapylary açylýan tekjeleriň närazy jygyl dysydyr orta üýşürilýän geýimeşikleriň «patdyldysy» eşidiliп ugrady.

Öz öýlerine mahsus bolmadyk bu sesler ärini özüne getirdi.

Badabadam onuň girre gahary geldi.

– Bizem seniň ömrün köýüp ýören mahalynda, gidip uçmahda birmeýdan dynç alyp, özlemmez ýaly Görogly sypat, şahandaz ýigitler bilen döwre gurap, meýlis tartyp geçirirmedik şu öten ýyllary. Seň gijegündiz jygyldap duran igäň gapdalynda igelenipigelenip ıgläpler geçiridik şunça ýyly – diýip, aýalynyň giden otagyna tarap eşidilereşidilmez hüňürdedi.

Soňam eşiklerini geýim asyğdan asyş dyryp durşuna, diňe özüne eşidiler ýaly, burnuna salyp üstüne goşup goýberdi:

– Känlerde ýada çakdan aşa gyzgyn ýerlerde, zyýanly işlerde işleýänlerä munuň üçin goşmaça töleg töleyäler, maňa bolsa çekýän zyýanymyň, ýakýan meýni öýjüklemmiň öwezine derek, iň bärkisi, günde bir çüýše süýt berýänem ýok...

Onýançada aýaly şifonýeriň ýokarky tekjesinde gizlenip goýlan daşy mahmally gutynyň üstünden bardy. Ony alyp açan dessinede: «Baýramyň bilen mähribanym!» diýip ýazylgy haşamly ýazgyny we onuň aşagyndaky zümerret gaşly, naşyja tylla gülýakajygy görди. Göýä, biriniň gör meginden çekinýän ýaly, gutyny emaý bilen alanja ýerinde goýýarka aýaly utan jyndan ýaňa ýüzünüň laplap gyzýandygy ny duýdy...

■ TAGAM

«Işden ajygyp geler. Şoňa çenli bir ýetişdireýin. Iň gowy görýän naharydyr» diýip, aýaly ägirt uly mähir bilen saçda bygyrdap duran naharyna duz atdy. Şol pilledede how ludaulagyň tekerlerini jygyldadyp togtaýan sesi eşidildi. «Geldi» diýip, aýaly ýanýoldaşyny garşy almak üçin daş işige ýoneldi.

Ejeleriniň giderine mähetdel, hälden bări onuň nahar bişirişini synlap duran ekizjeleriň biri, uly gyzyklanma bilen dümtünip duran oýnawajyny taşladyda, gaz plita tarap gaýtdy. Gaz plitanyň gapdalynda duran agzy açık duz gaba penjejigini urdyda, boýjagazy ýetmeýändigi zerarly, bir eli bilen gaz plitanyň erňegindeń ýapyşyp ökjesine galdy. Duzly eljagazyny sajyň üstüne uzatdyda, gysymjygyny açyp goýberdi. Soň az salym öz eden işiniň netijesine garaşýan dek böwrüne diň salyp oýurganyp durdy. Az bolar öýtdümi nä memi, ýenede birki ýola ýaňky hereketini gaýtalady. Soňam göwni ynjalandyrda, eden işinden göwnühoş halda, ekiztaýyna tarap gaýtdy.

Onuň ýanyna baryp loňkuldap aşak çökeni hem şoldy welin, ekizleriň ikinjisem taýyndan kem galyp barýana döndi. Olam gaz plitadır agzy açık duz gaba tarap ýola rowana boldy. Ýaňky hereketleriň ählisi ýenede gaýtadan gaýtalandy. Megerem, bu ikisini goramaküçin berkidilen perişdeler eden işini bijay halallap amala aşyrýan bolara çemeli, ekizleriň ikinjisem ýanyp-bişmän sagaman yzyna, taýynyň ýanyna dolanyp geldi.

Onýanca ellerini kakalarynyň getiren sebetlerinden dolduryp ýanýoldaşlaryň ikisem geldiler. Oğşalmalylaryň hemmesi ogşaldy. Çar ýana seçilmeli, owradylyp gyzyláýyrt edilmeli köke süýjülerede nesibesindäki nesip etdi. Soň eşik çalşyldy, el ýuwuldy, saçak ýa zyldy, nahar alyndy. Öýüň eýesi, ýaňy bir şeýle söylüpsylanyp, özüne gadyr edilip bişirilen iň halaýan tagamyndan çemçesini dolduryp agzyna salany hem şoldy welin, gözlerinden biygytáýar gözýaşlar paýrap gitdi.

Ol naharyň başyna geçeli bări, onuň her gün agşam, naharyny dadan dessine aýdýan: «Bäh, süýji bolupdyrow, sadagasy boldugym» diýen sözüne sabyrszlyk bilen garaşýan öýüň bikesi, bu gezek onuň topulyp turup, aşhananyň kranyna ýapy şyşyna

düşünmedi. Hasam düşünmedik ýeri, krana agzyny tutagada, hopurdadyp-hopurdadyp suw içisi boldy. Biribirinden asla tapawutlandyryp bolmaýan iki sany tostogalajyk ekizler bolsa, göýä, bu bolup geçýän zatlara özleriniň dahly ýok deýin, ortada bugaryp duran nahara düýbünden meýil etmän, ellerindäki süýjikökelerine güýmenišen bolup, tokgarylypjyk otyr dylar...

■ ÇYN WE ÝALAN

Ejesi aýtdy:

- Hiç haçan ýalan sözlemegin! Ýalançynyň temmisini Taňry berer. Kakasy aýtdy:
- Hiç haçan şugullamagyn! Şugulçylyk ýaly ýigrenji häsiýet ýokdur.

Ertesi gün mekdepde arakesmä çykanlarynda, deňduşlary bilen top oýnap ýörkä, olaryň biriniň depen pökgüsü pen jirä degdi. Aýna döwüldi.

Dergazap bolup gelen synp ýolbaş çysy:

- Kim aýnany döwdi?! – diýip, onuň üstüne heňkirdi.

Oglanjyk yüzünü sallap, oýurgandy... Aýtsaňa şugulçy bolmaly. Aýtmasaňam ýalançy.

Ol aýgyt bilen gözlerini göterdide:

- Men döwdüm! – diýip, mert jogap gaýtardы.

Temmisini aldy, ýöne gynanmady. Dogry baş alyp çykanyna buýsandy.

■ GÜJÜJEK

Gije. Çabga. Dünýe suwsil. Tok ölçüpdir. Tümgaraňky. Oglanjyk gorkagorka işikden garady da, ylgap ýagşyň aşagyna çykdy.

Bagyň düýbüne barmanka, ölmýžzyk bolup ezildi.

Kibtini gysyp durşuna, howulhara işini bitirdi.

Yzyna ökjäni götermekçi bolandada, bagyň düýbünde bir gysymjyk bolup çugutduryp oturan tüý üýşmejigine gözü düşdi. Tisgindi.

Emma, näme üçindir, gidibermedi. Sägindide, aşak oturdy.

Seretse, güjüjik, ol naýynjar sesi bilen ýuwaşja çyňsady.

Oglanjyk ony sypalanda güjügiň süňni bilen galpyldaýandygyny

syzdy. Dözmedi.

Göterdide, alyp gaýtdy. Bassyrmanyň aşagyna getirip, köne keçäniň üstünde goýdy.

Aşhanadan esgi alyp gelip, güjüjegi gowy süpürdi.

Soň öye girip gitdi.

Biraz eglenip, eline içi süýtli ýalpajyk tabak bilen bir döwüm ýumşak çörek alyp çykdy. Çöregi tabaga owradyp, güjüjegin öňüne süýşürdi. Yenede sypady.

– Sen, iýip bolgunda, ýatybergin! Gorkmagyn, özüňem! Ertir seni alyp galma ga rugsat berer ýaly, ejemkakamy yrarın. Kowmazlar. Olar gowy adamlar! Bolýamy?! Hä?! – diýip, ol pessaýja pyşyrdady.

Güyük garaja gözlerini akylllylyk bilen ýumjukladyp, oglanjygy synladysynlady da, alkymyndaky tabaga egildi.

Oglanjyk palladyda, öye ýumlukdy. Öl eşigini çalsyp, düşegine geçen des sinede myrlap, uka gitdi...

...Birhaýukdan soňam nähilidir bir öl jümek zadyň aýasyndan çala gysyp, elini çekýändigine allaniçigsı bolup oýandy. Ol zähresi ýarylana dönüp, gözünü açyp dik oturanda ýaňky güjüjegin dişsiz agzy bilen elinden dişläp dartýandygyny, alabaşagaý bolup çyňsaýandygyny gördü.

Bimaza edilenine oglanjygyň girre gahary geldi.

– Seneý, öye nädip girdiň?! İşigiň yşyna tumşugyň sokup açdyňmy?! Kim saňa öye girmäge rugsat berdi?! Bar, çyk, derrew öýden! – diýip, pyşyrdyly hüñürdedide, elini güjügiň agzyndan sypdyryp, onuň tüýlek kellejigine gahar ly kakyp goýberdi.

Emma, güyük ynýly çyňsasada, yza tesmedi. Gaýta, yenede oglanjygyň elin den dişläp, ony nirädir bir ýere dartmaga dyrjaşdy.

Oglanjygyň hasam gahary geldi.

– Aýrylsanaaý! Nämé geregäý, saňa?! – diýip, ol güjügi eliniň tersi bilen itekledi.

Birdenem, burnuna hapylap porsy ys urdy. Badabadam, gapylaryna ýakynda gurnalan demir pejiň gapdalyndan «waşylap» ses çykýandygy aňyna ýetdi. Gaz şlangasy! Sypypdyr! Howsala düşen oglanjyk, özüniň nämé edýändiginede düşünmän, ilki bilen

cyrany ýakmaga howlukdy.

Emma, ýumruk ýaly güjüjek, bir bökende onuň öňüne geçdide, göwresine gelişmeýän yzgytsyzlyk bilen hyňranyp, ony diwardaky düwmä tarap goýbermedi. Oglanjyk dessine akylyna aýlandy. İlki bilen, hasyrhusur gazy ýapdy. Soň penjireleri, gapylary serpdi. Soň ýuwaşlyk bilen, ejesinikakasyny, doganlaryny oýardy.

Hemmeler oýananda, ýaňkyja güjüjek eýýäm öýde ýokdy...

■ GEZELENÇ WE GEÝIM

Gyşyň howasy.

Alyp barýan sowuk bolmasada, biraz çigregi bar.

Galyň geýimlerinden ýaňa topbaryp durşuna, gabygy gatgat sogana çalym edýän üç ýaşlyja Kerim, köp gatly ýasaýyış jaýynyň girelgesiniň agzynda ýüzjagazyny sortduryp durdy. Elindede oýnawaç pil jagazy, aýagynyň ýanynda halkasyna ýüp ildirilen ýük ulagjygy.

Onuň bolup durşundan üstiüstüne geýdirilen eşiklerinden ýaňa ybaly gymyl dabam bilmeýändigine torsarylýandygy mesemälim bildirýärdi.

Şol mahal girelgeden orta ýaşdan agan, saçlaryna çal sepen goňşularы çykdy.

Kerim sende ýok mende, salamheliksiz, agraslyk bilen oňa ýüzlendi: – 0ýnamaga barýaňmy?! Goňşularы birbada aňktaňk boljak ýaly etsede, ýeke pursatda ähli zada dü şündi.

Gülmäňşman zordan saklandyda, çynlakaý jogap gaýtardy:

– Hawa, Kerim jan! Oglanjyk ýüzgözjagazyny bürüşdirip soragyny dowam etdirdi:

– Paltunyň geýdiňmi?

– Geýdim.

– Görkez, hany! Görkezdi.

– Žempiriňem geýdiňmi?

– Geýdim.

– Görkez!

Görkezdi.

– Ädigiňem geýdiňmi?

- Hawa.
- Görkez onam!
- Ine, aýagymda ahyry!
- İçinden galyň jorabyňam geýdiňmi?
- Geýdim. Ýöne ony görkezip durmaýynamla, belki, sözüme ynanarsyň! – diýip, goňşulary öňünde ýazgaryjy nazary bilen özünü boýdanbaşa synlap duran girdenege ýallaklady.
- Bolýa! – diýip, girdenejek oňa ägirt uly, aşagyndan çykmaýaly eglişik edýän dek, islemezlik bilen rugsat berdide, ýenede derňewini dowam etdi.
- Gulakjynyňam geýdiňmi?
- Hawa, ine! – diýip, goňşulary kellesindäki telpegine yşarat etdi.

Oglanjyk indi näme soramalydygy ýadyna düşmän, sömsaýak bolup duran goňşularynyň öňünde ellerini arkasyna çilşirdide ikibaka gezmeläp başlady. Arasyndada oňa garşy gabak astyndan müňkürlikden doly nazaryny oklady. Birdenem güpbe ýadyna düşdi. Onuň çat maňlaýynda sakga durdyda, göni garaçygyna dikanlap, gözüne sokaýjak bolup barmagyjyny çommaltdy:

- Hää! Bildim! Jalbaryň iki gatmy?! Goňsusy pyňkyrman zordan saklandy. Dil ýarsa güljek.

Şonuň üçinem sesini çykarman baş atdy. Şondan soň ol ýene dillendi:

- Onda wagtynda dolangyn!

■ ÇEMEN

Ýigdekçe tamlarynyň öňüne iki düýp bögül ekdi.

Suwardy, bejerdi, çyrpdy, ideg-yssywadyny kem etmedi.

Wagt geçdi.

Bögüller güle durdy.

Her biri penjepenje, goýy gyrmazy bögüller.

Öýlerindäkilerden hiç kime degdir medi.

Jigileri bilimler günü mekdebe alyp gitjek bolsalar:

- Dessäni bazardan satyn alaýyň! – diýdi.

Zenanlar günem elletmedi.

Doglan günlerdir başga baýramçylyk lardada ýolmaga rowa

görmedi.

Soň tanyşdy.

Huşuny-düýşünü eýelän, şol ýeketäk bolup görnen, şol ýeketäk bilen.

Telefon belgimi, IMO salgymy, garaz, habarlaşar ýaly näme bar bolsa alyşdylar.

Habarlaşdylar.

Ylalaşdylar.

Belleşdiler.

Şonda ol, yħlas bilen ýetişdiren bägüllerini ýekänýekän gyrkyp alyp, çemen bogdy.

Ajaýyp bir çemen.

Belleşilen ýere belleşilen sagatdan epesli wagt öň baryp, garaşmaga durdy.

Oturyp garaşyp gördü.

Turup garaşyp gördü.

Gezmeläp garaşyp gördü.

Ylalaşylan sagat bolandan soň, byzby dyklap garaşyp başlady.

Gaharlanyp gördü.

Köşeşip gördü.

Ahyry jaň etdi.

Alynmadı.

Habar ýollady.

Jogap ýok.

Oýa batdy...

Oýnaýdymyka?!

Näme üçin?!

Näme ýamanlyk etdi?!

Ýöne, keýpinemi?!

Oýnamagyň hatyrasyna oýnaldygymyka?!

Tagasyksyz uzyn boýuny egreldip, birsellem muňalyp durdy.

Elinde-de dessesi.

Apalanyp ýetişdirilip, jahanyň hiç kim sine we hiç bir zadyna rowa görülmän, aýalyp saklanan güllerden boglan, päkize çemen...

Birhaýukdan soň, oýlanyp boldumy nämemi, elindäki owadan çemene ýigrenç bilen seretdide, ony oturgyjyň gapdalynndaky coýun zibildana oklap goýberdi.

Yzyna garamanam gitdi.
Zibildanda-da çog gyzyl çemen...

Serdar ATAÝEW. Hekaýalar